

Motion till riksdagen 2018/19:844

av **Isak From och Emilia Töyrä (båda S)**

Konkurrenskraftig klimatsmart industri

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om industrins regionala betydelse och vikten av en hållbar och konkurrenskraftig industri i norra Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Industriklivet fortsätter för att skapa möjlighet till en hållbar och konkurrenskraftig industri med nollutsläpp i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Det finns ett välbelagt och starkt samband mellan investeringar i forskning och utveckling och ekonomisk tillväxt. 80 procent av näringslivets FoU-investeringar sker inom industrin (se IVA "Produktion för konkurrenskraft"). Industrin har med andra ord stor betydelse för tillväxten och för morgondagens innovationer. Därför är kopplingen till universitet och högskolor mycket viktig för båda parter utveckling. I samma rapport från IVA står att läsa: "Om Sverige ska bli vinnare eller förlorare i den stora internationella strukturomvandlingen beror till stor del på hur politiken i Sverige utformas och lyfts ut i landet". Det gäller på samma sätt den regionala industrin.

Det är i ljuset av detta som vi anser att industrins betydelse och behov i högre utsträckning bör tydliggöras i regionala utvecklingsstrategier, program och andra planeringsdokument. Det är viktigt att ta tillvara och utveckla det vi redan har innan vi utvecklar det som kan bli. Den socialdemokratiskt ledda regeringen har däremot tagit viktiga och glädjande steg i frågan. Exempelvis har man antagit en politisk inriktning i och med framtagandet av "En långsiktig strategi för industrin", som bland annat består av "Handlingsplan Smart industri – en ny industrialiseringsstrategi för Sverige".

Strategin ska bidra till att stärka industrins konkurrenskraft och göra investeringar i svensk industri mer attraktiva. Strategin har identifierat fyra utmaningar som industrin står inför: digitalisering, hållbarhet, kompetens och innovationskraft. Sverige måste vara med i täten av både den digitala omvandlingen för att dra nytta av möjligheterna som kommer med den fjärde industriella revolutionen och den globala gröna omställningen.

Kompetens och innovationskraft är avgörande för att lyckas. Strategin är grunden för en kraftsamling för att främja industrins utveckling. Näringsministern för tillsammans med berörda ministrar en dialog med företag och arbetsmarknadens parter inom industri och industrinära tjänster om åtgärder som främjar industrins utveckling i Sverige.

Arbetsmarknadens parter driver också på utvecklingen genom egna partsgemensamma projekt såsom Produktionslyftet och Flaggskeppsfabriken för att ta fram "best practice" för morgondagens industri. Med bakgrund av ovanstående anser vi att regeringen bör beakta Sveriges industriregioners förutsättningar att utveckla och producera den teknik som ska möjliggöra omställningen till ett förnyelsebart samhälle.

Sveriges industri är utspridd över stora delar av landet, vilket är en orsak till att Sverige har förhållandevis jämn inkomstspridning mellan regioner. Industrins betydelse som nav för den regionala ekonomin är fortsatt viktig och en nyckel till regionernas ekonomi. Det finns ett behov av att se över möjligheterna till att förbättra och underhålla den industriella miljön som gör det attraktivt för industriföretag att fortsätta utveckla sin verksamhet på de orter där de finns i dag. Bland dessa företag finns ett antal riktigt framgångsrika som kan fungera som brygga för andra industriföretags utveckling. Ofta kan de bidra till att fler företag i regionen tar steget till världsklass. Kommuner, regionala myndigheter och företagsorganisationer behöver samverka för att bygga starka industriella miljöer runt dessa draglok.

När den socialdemokratiskt ledda regeringen beslöt genomföra satsningen Industriklivet mottogs den väl av industrin och miljörörelsen. Syftet med Industriklivet är att genom en långsiktig satsning förbereda den svenska industrin inför framtiden. Industriklivet innebär att 300 miljoner kronor per år kommer att satsas mellan 2018 och 2040 för att stödja svensk industri i omställningen mot nollutsläpp av växthusgaser. Särskilt stålindustrin har varit positiv till satsningen. Senast 2045 ska Sveriges nettoutsläpp till atmosfären vara borta. Något riksdagen beslutade i juni 2018.

Utsläpp från industrins förbränning och processer utgör idag omkring en tredjedel av de samlade utsläppen i Sverige. I många fall är svensk processindustri mycket effektiv i en global jämförelse och för att minska utsläppen ytterligare behöver företagen satsa på teknikskiften och ofta obeprövade teknologier. Det är både kostsamt, riskfyllt och tidskrävande. Samtidigt finns ett starkt samhällsintresse i att svensk industri kan ställa om och vässa sin långsiktiga konkurrenskraft både för att säkra svenska jobb och minska utsläppen. Det är viktigt att de företag och länder som går före i teknikomställningen får konkurrensfördelar. Därför är det viktigt att satsningen på Industriklivet inte äventyras av kortsiktigt tänkande. Satsningen som innebär stöd till företag hela vägen från forsknings- och innovationsprojekt till demonstrations- och fullskaliga anläggningar bör fortsätta och gärna utvecklas. Industrins omställning är en av de stora utmaningarna som vi står inför när utsläppen ska ned till noll. Med Industriklivet stöttar vi industrin i möjligheten att möta dessa och utveckla morgondagens klimatsmarta lösningar och jobb.

Förutsättningarna för att minska utsläppen skiljer sig åt, men alla sektorer i samhället kommer behöva nå nollutsläpp. De processrelaterade utsläppen inom industrin är en särskild utmaning. Den socialdemokratiskt ledda regeringen prioriterade frågan och la ett regeringsuppdrag till Energimyndigheten för att genomföra utlysningar och samordna de statliga innovationsfrämjande insatserna för minskade processutsläpp inom svensk industri. Genom Industriklivet gav man ett tydligt finansieringsstöd till denna nödvändiga omställning.

Industrier med processrelaterade utsläpp ligger till exempel i Luleå, Oxelösund, Skellefteå, på västkusten och på Gotland. Totalt har dessa industrier ca 32 000 anställda. Det behövs ett starkare samarbete mellan stat och industri för klara de stora investeringar som behövs för att utvecklingen av morgondagens klimatsmarta lösningar och framtidens jobb ska finnas i Sverige. Industrin har välkomnat regeringens initiativ och konstaterar att nationella insatser från staten, forskningsinstitut och högskolor kommer att behövas under lång tid för att LKAB:s och Vattenfalls initiativ till en fossilfri stålindustri, HYBRIT, ska kunna genomföras menar SSAB.

SSAB arbetar kontinuerligt med att minska utsläppen och har idag en av världens mest CO₂-effektiva produktionsprocesser för stål från järnmalm. För att minska utsläppen ytterligare finns endast små möjligheter med rådande teknik. Våren 2016 tog därför SSAB, LKAB och Vattenfall initiativet till en fossilfri stålindustri för att hitta en lösning för att helt komma bort från rotorsaken till koldioxidutsläppen. Idén är att undersöka om man kan använda vätgas som reduktionsmedel istället för kol och koks, vilket då skulle ge järn – och vatten som biprodukt.

Industrin finns till största del utanför de stora städerna och är därför central om vi vill att hela landet ska leva. Som exempel har industrin i Västerbotten en större betydelse för länets bruttoregionalprodukt än vad industrin i landet har för bruttonationalprodukten. För tjänsteproduktionen gäller det omvända förhållandet. Norra Sverige bärs i hög grad upp av traditionell industri. Den är utan tvekan även en viktig del av landets industriella system och därmed viktig för framtida tillväxt och välfärd. Kring dessa företag finns en infrastruktur av underleverantörer, lokala industrinära tjänster och servicearbeten som betjänar dem som är anställda i företagen. Alla delar hänger ihop i ett ömsesidigt beroende.

En viktig skillnad mellan industrin och de industrinära tjänsterna är att industrins varor exporteras och säljs utanför regionen eller landet, medan de industrinära tjänsterna i huvudsak säljs lokalt, vars efterfrågan i hög grad bestäms av industrins framgångar. Industrin skapar därmed intäkter för hela regionen. Om den försvinner från samhället så försvinner också den ekonomiska basen för den lokala infrastrukturen av tjänster. 50 procent av Sveriges export utgörs av produkter från tillverkningsindustrin, och den står för 25 procent av BNP. Även om industrin, som är den mest internationellt konkurrensutsatta sektorn, över tid har minskat sin andel av de direkt sysselsatta, ökar ändå andelen som är beroende av industrin för sin sysselsättning då industrin både har ökat sitt köp av tjänster och ökat tjänsteinnehållet i sina egna produkter. Samtidigt leder teknikutvecklingen till ökad specialisering och behov av att köpa extern spetskompetens.

För varje anställd inom industrin sysselsätts 2–3 personer indirekt i andra sektorer. Senare års minskade sysselsättning inom industrin kan delvis förklaras av ökad industriell tjänsteproduktion samt den ökade förekomsten av inhyrd personal som statistiskt tillhör den privata tjänstesektorn. Svensk industri skiljer sig från andra europeiska länders på så sätt att antalet jobb inom tillverkningsindustrin faktiskt har ökat under senare år, om man räknar in den andel av affärsrelaterade och finansiella tjänster som tillverkningsindustrin köper in.

Sverige är redan idag ett av de mest klimatsmarta industriländerna i internationell jämförelse, men det krävs både strukturella förändringar och tekniksteg för att nå hela vägen. Det är satsningar som en konkurrensutsatt industri inte kan göra helt själv och det är därför viktigt att staten fortsätter visa att man förstår processindustrins betydelse för Sverige. Våren 2018 presenterade och överlämnade stålindustrins företag en

klimatfärdplan till regeringen. Färdplanen beskriver stålindustrins utsläpp, processer och möjliga lösningar för att stålindustrin ska kunna bidra till att nå målet ”Fossilfritt Sverige” till 2045. Det är viktigt att regeringen förstår stålindustrins komplexa processer och har långsiktighet i fokus på resan mot fossilfrihet. Industrin förväntar sig att Industriklivet fortsätter och att dialogen om vilka åtgärder som behöver göras intensifieras.

Isak From (S)

Emilia Töyrä (S)